

**SOSIAALI- JA TERVEYSALAN HENKILÖSTÖN RIITTÄVYYDEN JA SAATAVUUDEN
TILANNEKUVAN JA ENNUSTETYÖN ALATYÖRYHMÄ**

Aika	To 31.3.2022 klo 13.00-16.00	
Paikka	Microsoft Teams -kokous	
Osallistujat	Päivi Nygren, neuvotteleva virkamies, STM (pj.)	(x)
	<i>Jäsenet</i>	
	Liisa Larja, erityisasiantuntija, TEM	(x)
	varajäsen: Minna Ylikännö, erityisasiantuntija, TEM	
	(-)	
	Anni Lausvaara, toiminnanjohtaja, Vanhustyön keskusliitto, HALI ry	(x)
	varajäsen: Riikka Shemeikka, johtaja, Kuntoutussäätiö, HALI ry	(x)
	Pirjo Tuominen, kehittämis- ja laatujohtaja, A-klinikka, HALI ry	(-)
	Pertti Mäkelä, tutkimuspäällikkö, JHL ry	(x)
	varajäsen: Karoliina Bonfils, järjestelmäasiantuntija, JHL ry	(-)
	Jonna Borgström, työmarkkinatutkija, Jyty ry	(x)
	varajäsen: Keijo Hiltunen, sopimusasiantuntija, JHL ry	(x)
	Jari Lipsanen, puheenjohtaja, Suomen Psykologiliitto, JUKO ry	(-)
	varajäsen: Anu Halonen, puheenjohtaja, Toimintaterapeuttiliitto, JUKO ry	(x)
	Jukka Vänskä, tutkimuspäällikkö, Lääkäriliitto, JUKO ry	(x)
	varajäsen: Heta Piirto, toiminnanjohtaja, Suomen Puheterapeuttiliitto, JUKO ry	(-)
	Juho Ruskoaho, työmarkkinatutkija, KT	(x)
	varajäsen: Niina Paakkonen, työmarkkinatutkija, KT	
	(-)	
	Riikka Krause, työmarkkinatutkija, KT	(x)
	varajäsen: Tanja Vierula, työmarkkinatutkija, KT	(x)
	Mervi Flinkman, työvoimapolitiittinen asiantuntija, Tehy ry	(x)
	varajäsen: Ralf Sund, ekonomisti, Tehy ry	(-)
	Jussi Salo, kehittämisjohtaja, SuPer	(x)
	varajäsen: Leena Kaasinen, asiantuntija, SuPer	(-)
	<i>Pysyvät asiantuntijat</i>	
	Juha Honkatukia, tutkimuspäällikkö, THL	(x)
	Ilpo Hanhijoki, opetusneuvos, OPH	(x)
	Jaana Laitinen, tutkimusprofessori, TTL	(x)
	Hyvinvointialueiden ja kuntien edustus	(-)
	<i>Asiantuntijasihteri</i>	
misto	Terhi Tevameri, toimialapäällikkö, Sosiaali-, terveys- ja hyvinvointiala, Varsinais-Suomen TE-toi-	(x)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.05.

2. Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen

Edellisen kokouksen muistio hyväksyttiin.

3. TEM - Toimialatiekartojen kokonaisuuden kehittämisen eteneminen

Liisa Larja

Erityisasiantuntija Liisa Larja esitteli TEM:n työvoima tiekarttatyötä, jonka tarkoituksena on löytää kestäviä ratkaisuja eri toimialojen työvoimatarpeen kattamiseksi lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä Suomen alueelliset erot huomioiden. Hankkeessa etsitään ratkaisuja kohtaannon parantamiseksi ja selvitetään, miten voidaan varmistaa työperäisen maahanmuuton onnistunut toteutus. OPH:n ennakoitumallia noudatellen, toimialaryhmiä on yhteensä 9, joista sote-ala kuuluu STM:n vastuulle, muut TEM:lle. Näistä TEM:lle kuuluvista toimialaryhmistä 4 on aloittanut toimintansa ja loput aloittavat syksyllä.

Esityksessä käytiin läpi myös TEM:n datamallia, joka sisältää myös kohtaantotietomallin. Avoimia työpaikkoja koskeva data voi tuottaa erilaisia tuloksia riippuen siitä, mistä data poimitaan. Kohtaanto-ongelma koskettaa erityisesti osa-aikaisia ja määräaikaisia työsuhhteita.

Käydyssä keskustelussa kysyttiin, milloin seuraava ammattibarometri julkaistaan ja miten ammattibarometria on tarkoitus jatkossa kehittää. Ammattibarometri on tarkoitus julkaista keväällä, mutta sen tarkempaa julkaisuajankohtaa selvitetään TEM:n toimesta ja asiaan palataan. Ammattibarometria on myös tarkoitus kehittää alustavien ajatusten mukaan datamallin suuntaan. TEM:n datamalli sisältää myös sote-ammatteja ja Liisa Larja selvittelee, miten käyttöoikeuksia voitaisiin saada myös tietopohja ja ennusteet -alaryhmän käyttöön.

Käydyssä keskustelussa myös kysyttiin, miten TEM:n työssä saadun tiedon avulla toteutetaan koulutuspoliittista ohjausta. TEM:n työssä tämä nimenomaisesti on strategisena tavoitteena. Tuotiin esille, että myös sote-alalla tällaista tarvittaisiin ja se on nimenomaan STM:n riittävyys ja saatavuuden ohjelman kuuluvaa. Keskustelussa tuotiin esille, että datamalli ei huomioi mitä ammattilaisia ja kuinka paljon esimerkiksi kansanterveyden näkökulmasta tosiasiallisesti tarvittaisiin, esimerkkinä ravitsemusterapeutit. Liisa Larja totesi, että mikäli tällaisia laskelmia on, ne on helppo lisätä datamalliin. Tuotiin esille, että tärkeää pohtia, miten saadaan linkitys palvelutarvekysymykseen.

4. THL - Sosiaali- ja terveysalan henkilöstöä koskeva tietopohja ja sen kehitystarpeet

Juha Honkatukia

Tutkimuspäällikkö Juha Honkatukia esitteli tietopohjaa, jossa kustannuskehitysarvioinnin kautta on mahdollista saada tietoa myös tarvittavista ammattilaisten määristä. Vanhuspalveluista nykyisin saatava data on hyvää ja lailla säädeltyä, mutta muilta osin vastaava ei vielä ole. Käytettävissä on kuitenkin rekisteriaineisto, joka kokonaisuudessaan kuvaa sitä, mitä palvelujärjestelmässä on tehty. Aineisto on kokonaisaineisto ja siten hyvin laaja.

Honkatukia esitteli myös ikäryhmäkohtaisia kustannuksia ja alueellisia eroja. Palvelutarpeen kasvu – joka on seurausta paitsi väestön ikääntymisestä, myös väestön kasvusta (alueelliset erot suuria) – on noin kolmannes nykyistä palvelutarvetta suurempi. Tämän merkitsee valtavaa työ-

voimatarpeen lisästarvetta sote-palveluihin. Samanaikaisesti tulee huomioida poistuma esimerkiksi eläköitymisen myötä, joista mm. OPH on tehnyt määrällisiä ennusteita. Eläköityminen sote-alalta on valtavan suurta, kymmeniä tuhansia, sillä alan henkilöstö on myös monia muita toimialoja iäkkäämpää. Koulutustarjonta riittäisi juuri ja juuri korvaamaan eläköityvät, ellei työvoiman tarve samaan aikaan kasvaisi.

Sote-alan koulutettuja ammattilaisia on alan työvoimasta noin 330 000, joten työvoimantarve on myös lailla säädeltyä ja kohdistuu juuri tiettyjen koulutuksen saaneisiin ihmisiin. Kv-rekrytoinnin osalta tulee siten huomioida sote-alan erityinen luonne toimialana ja se, että alan osaajista kilpaillaan koko EU:ssa.

Käydyssä keskustelussa tuotiin esille kv-rekrytoinnin välttämättömyys yhtenä keinona, mutta on huomioitava esim. kielitaitovaatimukset potilasturvallisuuden takaamiseksi. Tarvittavien ennusteiden osalta THL:stä voisi tulevaisuudessa saada tilinpäätöstiedoista tietoa paitsi nykytilasta, myös ennusteita tulevaisuuden työvoimatarpeista ammattialoittain. Käydyssä keskustelussa tuotiin myös esille se, että työvoimaa tarvitaan myös muille toimialoille ja kilpailu työvoimasta kiristyy. Lisäksi lyhyellä aikavälillä esim. aloituspaikkoja voidaan lisätä, mutta perspektiivin pitäisi olla pidemmällä aikavälillä, koko työuran pituisessa tarkastelussa, jossa työhyvinvointi on tärkeässä roolissa.

5. TTL - Sosiaali- ja terveysalan henkilöstön työhyvinvoinnin tunnusluvut ja niiden kehitystarpeet

Jaana Laitinen

Tutkimusprofessori Jaana Laitinen Työterveyslaitokselta esitteli Mitä kuuluu -kyselyn tuloksia, joka kohdistuu julkiseen sektoriin. Vastaajia kyselyssä oli yhteensä 11 925. Kyselyn mukaan korona on vaikuttanut työn kuormitukseen ja erityisen kuormittuneita olivat yli- ja osastohoitajat. Työntekijöiden ja erityisesti nuorten työntekijöiden jaksaminen on ollut koetuksella. Kielteisten tunteiden käsittely työyhteisössä säännöllisesti on tärkeää. Sote-alalla on monia, samanaikaisia kuormitustekijöitä.

Nuoret kokevat vanhempia ikäryhmiä enemmän epävarmuuden ja työmäärän lisääntymistä yli sietokyvyn. Tämä on huolestuttavaa, sillä nuoremmat työntekijät ovat myös usein pienten lasten vanhempia. Nuorilla sote-alan työntekijöillä myös eniten psyykkisesti rasittuneita, mikä ennustaa hyvin sairauspoissaoloja. Niiden osuus, jotka palautuvat hyvin työstään on kauttaaltaan melko matalalla tasolla. Tärkeää olisi tähän kuormitukseen puututtaisiin ajoissa, ettei voitaisiin ennaltaehkäistä sairauspoissaoloja ja työkyvyttömyyttä. Työhyvinvointi on myös heikompi vanhuspalveluissa työskentelevillä, kuin muilla sote-ammattilaisilla.

Käydyssä keskustelussa tuotiin esille, että esim. lääkäreiden osalta korona ajan kuormitus ei ja kaudu tasaisesti (esim. yksityinen sektori ja toisaalta tehohoito) ja siten lääkäreiden kuormitus voi näyttäytyä matalana. Jaana Laitinen toi esille, että aineisto ei sisällä lainkaan yksityistä sektoria. Kysyttäessä tietopohjasta ja arviointimallista juuri työhyvinvoinnin mittareiden suhteen, Jaana Laitinen totesi, että TTL on lähettämässä kyselyä hyvinvointialueille ja tärkeää olisi myös kytkeä se omavalvontaan, jolloin työhyvinvoinnin seurannasta tulisi velvoittavaa, voitaisiin puuttua juuri keskeisiin asioihin (sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyden ennaltaehkäisy) ja tietoa saataisiin kattavasti ja vertailukelpoisesti. Ainakaan vielä tätä ei ole lainsäädäntöpohjassa tuotu esille.

Vanhuspalvelujen vetovoimasta nyt ja tulevaisuudessa on tehty kysely, jonka tulokset huolestuttavia. Tämän kyselyn tulokset voidaan viedä tiimeriin, kun ne on julkaistu.

6. KT - Kunta- ja hyvinvointityönantajan sote-henkilöstöä koskeva tietopohja **Juho Ruskoaho**

Työmarkkinatutkija Juho Ruskoaho KT:sta esitteli KT:n sote-henkilöstöä koskevaa tietopohjaa. KT:n tiedon yhdistäminen mm. TEM:n ja THL:n laskelmiin voisi tuottaa hyödyllistä tietoa lyhyen aikavälin ennusteista. KT:n tilastoaineistoja ovat esimerkiksi kuntasektorin palkat aineisto, vajeselvitykset, alanvaihto, lääkärien työmarkkinoiden tasapainolaskelmat. KT tilaa vuosittain Kuntasektorin palkat –aineiston Tilastokeskukselta. Tämän aineiston avulla voidaan tarkastella mm. kuntien ja hyvinvointialueiden henkilöstömääriä. KT on tehnyt myös laskelmia hyvinvointialueille siirtävän henkilöstön määrästä. Juho Ruskoaho myös esitteli sairaanhoitajien ja lähihoitajien määrän kehitystä kunta-alalla sekä terveydenhuollon ammattihenkilöstön määrän kasvua Suomessa ja kuntasektorilla ammattiluokan mukaan 2010-2018. Kuntasektori näyttäisi pärjäävän kilpailussa sote-alan työvoimasta.

Esityksessä käytiin läpi myös ammattilaisten pysyvyyttä kunta-alalla vakituisten ja määräaikaisten suhteen, työvoimapulaa eri ammattiryhmissä sekä alanvaihtoa koskevia tilastotietoja. Alanvaihtoaikaisista ja sen merkityksestä ja yleisyydestä käytiin keskustelua. Lisäksi tuotiin esille, että alanvaihto pitää suhteuttaa myös työvoimatilanteeseen. Työvoimatilanne on myös vetovoimakysymys. Tiimerissä on Tilastokeskukselta tilattu esimerkkiaineisto sairaanhoitajien alanvaihdosta sisältäen lukumäärätietoa myös sote-alan sisäisistä siirtymistä.

Lisäksi Ruskoaho esitteli laskelmia lääkäreiden kysynnästä ja tarjonnasta. Kysyttiin, onko tällaisia laskelmia saatavilla muistakin ammateista, esimerkiksi erilaisista terapia-ammateista, joiden tarvelaskelmia ei ole voitu tehdä taustalaskemien puuttumisen vuoksi. Laskelmien tekeminen on haastavaa ja tarvitaan kunnollinen nykytilan tieto myös yksityiseltä sektorilta, jotta laskelmia voidaan kunnolla tehdä.

Käydyssä keskustelussa tuotiin esille, että ennusteiden tekeminen on vaikeaa sillä työvoimatarpeeseen vaikuttavat monet asiat, kuten teknologian kehitys, priorisointi, työnjako eri ammattien välillä. Lisäksi vuosi on hyvin lyhyt aika tarkastella muutoksia. Se, että esimerkiksi lääkärit näkyvät juuri julkisen sektorin aineistossa, johtuu myös siitä, että erikoistuminen tapahtuu julkisella sektorilla ja määräaikaissuhteissa. Tuotiin esille, että esim. lääkärien laskelmat eivät huomioi osa-aikatyön lisääntymistä. Lisäksi tuotiin esille, että tuottavuuteen ladatut odotukset yleisesti eivät ole toteutuneet.

7. Muut mahdolliset asiat

Puheenjohtaja esitteli tulevien kokousten alustavia teemoja. Toivottiin tämän päivän alustusten dioja, ne on myös tarkoitus viedä tiimeri-alustalle.

8. Seuraava kokous ja kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.55. Seuraava kokous on 20.4.2022 klo 9.00-12.00, teams